

OPZET PLAN VAN AANPAK INFORMATIEBIJEENKOMSTEN

DE WOLF & PREVENTIEMAATREGELEN rondom het Nationaal Park Drents-Friese Wold

Werkdocument

Auteur: 5.2.2

V1, 12/09/22

De wolf in Drenthe

De wolf is na zo'n 150 jaar terug in Nederland. Het eerste wolvenpaar vestigde zich in 2018 op de Noord-Veluwe. In augustus 2022 zijn er drie wolvenwelpen gezien in de regio Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Fryslân. Dit is de eerste keer dat er welpen zijn geboren in dit territorium sinds de wolf terug is in Nederland. Sommigen juichen de komst van de wolf toe, anderen zijn bezorgd over de (mogelijke) schade aan landbouwhuisdieren.

Het ligt in de lijn der verwachting dat het aantal wolven in Nederland verder toeneemt. Vanuit verschillende invalshoeken in de samenleving levert dit vragen op. Deze vragen komen terecht bij verschillende organisaties en professionals die nog weinig te maken hebben gehad met dit ecologisch, juridisch en maatschappelijk uitdagend dossier. In de tijdlijn in de bijlage een overzicht van gebeurtenissen rondom de wolf in Drenthe.

Gebiedscommissie Wolf

De Provincie Drenthe is, sinds de eerste aanwijzingen dat er een of meerdere wolven in Drenthe rondlopen, in gesprek met betrokkenen. Zo zijn er meerdere rondetafelgesprekken georganiseerd waar de schapenhouders, landbouw- en natuurorganisaties vertegenwoordigd zijn.

In Drenthe is in 2020 de gebiedscommissie preventie wolvenschade ingesteld. De zogenoemde wolvencommissie wil dierhouders informeren over en betrekken bij de schadepreventiemaatregelen. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de schapen- en geitenhouderij, terreineigenaren en gemeenten en staat onder leiding van 5.2.2. Schapen- en geitenhouders in Drenthe kunnen sinds 2020 subsidie aanvragen voor maatregelen om schade door wolven te voorkomen. Met een goed geplaatste afrastering is een wolf te weren en kan vee beschermd worden.

Aanleiding bijeenkomsten

De wolvencommissie Drenthe wil het voortouw nemen in het aangaan van de dialoog met schapenhouders in Drenthe. Enerzijds is het weren van de wolf relevant, anderzijds is er nog weinig gebruikt gemaakt van de subsidieregeling voor wolfwerende maatregelen. Er zijn praktische bezwaren en de invloed van de wolf op de bedrijfsvoering is groot.

Daarnaast zijn er in Drenthe herhaaldelijk aanvallen van de wolf, met name rondom het Drents-Friese Wold. Tientallen schapen zijn slachtoffer geworden van wolvenaanvallen. De maatschappelijke onrust neemt toe.

De wolvencommissie wil schapenhouders betrekken en informeren over schadepreventie en anderzijds veehouders in staat te stellen hun bevindingen en ervaringen te delen. Het accent ligt bij de doelgroep schapenhouders op schadepreventie en het toekomstperspectief van de schapenhouderij en minder op voorlichting over de terugkeer van de wolf. De Provincie Drenthe richt zich meer op het maatschappelijk draagvlak voor de wolf.

Kortweg bestaat het plan uit het organiseren van 4 praktijksessies voor stakeholders. Deze praktijksessies volgen op twee bijeenkomsten van de Provincie Drenthe waar de wolvencommissie Drenthe desgewenst ook een bijdrage aan levert.

1. Bijeenkomst voor getroffen schapenhouders (provincie)
2. Bijeenkomst voor inwoners gemeente Westerveld en (getroffen) schapenhouders (provincie)
3. Praktijk sessie: Waar lopen de schaaapsherders tegenaan? (wolvencommissie)
4. Praktijk sessie: Waar lopen de beweidingsbedrijven tegenaan? (wolvencommissie)
5. Praktijk sessie: Onrust onder 'andere veehouders' (wolvencommissie)
6. Praktijk sessie: Waar lopen de hobbyhouders / kleinschalige schapen- en geitenhouders / stamboek fokkers in tegenaan? (wolvencommissie)

In dit document een eerste opzet die kan dienen als basis. Hierover gaat de wolvencommissie graag in gesprek met de desbetreffende betrokkenen.

Doelgroep wolvencommissie

De wolvencommissie Drenthe richt zich primair bij preventie wolvenschade op onderstaande doelgroepen. Het nemen van wolfwerende maatregelen en de belemmeringen zijn doelgroep afhankelijk. Voor een schaapsherder gelden andere obstakels, dan een beweidingsbedrijf. In de uitwerking in de bijlage is per bijeenkomst is aangegeven op welke doelgroep dit is gericht.

Primair

- Professionele schapen- en geitenhouderij
- Gescheperde kuddes
- Hobbyhouders schapen en geiten
- Fokkers schapenrassen
- Belanghebbende grondeigenaren
- Veehouders

Secundair

- Belanghebbende ondernemers
- Belangenbehartigers
- Gemeenteraadsleden
- Inwoners
- Pers

Organisatie & uitvoering

De wolvencommissie Drenthe wil samen met provincie uitvoering geven aan een maatwerk oplossing. Afzender, inhoud, sprekers en organisatie wordt afgestemd op doelgroep en het doel van de bijeenkomst. In de bijlagen een overzicht van de contactgegevens van betrokkenen.

Bijlagen

1. Uitwerking bijeenkomst voor getroffen schapenhouders (provincie)
2. Uitwerking bijeenkomst voor inwoners gemeente Westerveld en (getroffen) schapenhouders (provincie)
3. Uitwerking praktijksessies
  - a. Praktijksessie: Waar lopen de schaapsherders tegenaan? (wolvencommissie)
  - b. Praktijksessie: Waar lopen de beweidingsbedrijven tegenaan? (wolvencommissie)
  - c. Praktijksessie: Onrust onder 'andere veehouders' (wolvencommissie)
  - d. Praktijksessie: Waar lopen de hobbyhouders / kleinschalige schapen- en geitenhouders / stamboek fokkers in tegenaan? (wolvencommissie)
4. Contactgegevens organisatie
5. Vragen / aandachtspunten
6. Tijdlijn
7. Voorlichting (oud)

1. BIJeenKOMST VOOR GETROFFEN SCHAPENHOUDERS

Aanleiding

Het aantal aanhoudende aanvallen in de provincie Drenthe, specifiek in de regio Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Fryslân en de brief die LTO en VGSN hebben gestuurd.

Doelgroep

- Schapen- en geitenhouders wiens schapen (mogelijk) zijn aangevallen door de wolf die de schade hebben gemeld bij BIJ12.
- Veehouders wiens landbouwhuisdieren (mogelijk) zijn aangevallen door de wolf die de schade gemeld hebben bij BIJ12.

Doelstelling

De bijeenkomst...

- richt zich op het aangaan van een dialoog over de komst van de wolf en de gevolgen voor deze veehouders (betrokkenheid tonen)
- geeft duidelijkheid over de actiepunten van de provincie rondom de schadeafhandeling van BIJ12
- richt zich op het gesprek, veel ruimte voor het stellen van vragen
- legt de gevolgen uit voor openbare orde en veiligheid en hoe (mogelijk) overlast te beperken
- geeft weer wat de gedeputeerde richting de maatschappij moet doen (beschermen wolf), maar schetst ook de andere kant (begrip voor enorme impact van een aanval)
- maakt het treffen (do's & don't) van wolfwerende maatregelen bespreekbaar
- bevat hoogwaardige / actuele / nieuwswaardige informatie (tegemoetkoming / toekomstperspectief)
- minimaliseert onduidelijkheid en conflict

Verantwoordelijke

5.1.2.e

/ 5.1.2.e

Uitnodigende partijen

Provincie Drenthe

Genodigden

Wie nodigt de provincie hiervoor uit?

Data

Zsm. In overleg met de provincie en de sprekers. Hoe urgenter, hoe eerder. Als er meer aanvallen zijn van wolven, dan is de noodzaak om wat te doen ook groter.

Locatie

Nog nader te bepalen (provincie)

Boodschap

Nog nader te bepalen

Sprekers

- Gedeputeerde Henk Jumelet
- Voorzitter Gebiedscommissie 5.2.2
- Wolfenexpert / ecooloog?
- Expert schadeafhandeling?
- Verantwoordelijk ambtenaar Provincie Drenthe?
- Verder aanvullen...

Uitgangspunten / vorm

- Kleinschalig / persoonlijk
- Nodig alle schademelders bij BIJ12 uit en leg andere schapenhouders uit dat ze op een ander moment (bijeenkomst 3) terecht kunnen.
- Buiten het zicht van de media

Programma

Nog nader te bepalen (provincie)

Planning

Beschikbaarheid van sprekers en locatie is een vereiste.

Verspreiding

- Via contactgegevens BIJ12

2. BIJeenKOMST VOOR INWONERS GEMEENTE WESTERVELD EN (GETROFFEN) SCHAPENHOUDERS

Aanleiding

Het aantal aanhoudende aanvallen in de provincie Drenthe, specifiek in de gemeente Westerveld. De [brandbrief](#) van het college aan LNV en de provincie vormt de directe aanleiding. Vanuit verschillende invalshoeken in de samenleving levert de komst van de wolf vragen op.

Doelgroep

- Inwoners van de gemeente Westerveld
- Schapen- en geitenhouders in de gemeente Westerveld
- Veehouders in de gemeente Westerveld

Genodigden

Welke belangenbehartigers nodigt de provincie uit?

Doelstelling

De bijeenkomst...

- richt zich op algemene informatieverstrekking over de komst van de wolf en de gevolgen voor inwoners en veehouders.
- neemt het algemene gevoel van onveiligheid grotendeels weg (veilige leefomgeving/maatschappelijke onrust)
- geeft doelgerichte informatie over de wolf in Drenthe/ in mijn gemeente: wat betekent dat?
- legt de ecologie van wolven uit, inclusief gedragsbiologie en analyse waarom wolven daar opdoken waar ze kwamen
- roept op tot het nemen van wolfwerende maatregelen / proactief handelen voorkomt leed voor dier en mens
- legt de gevolgen uit voor openbare orde en veiligheid en hoe (mogelijk) overlast te beperken
- geeft weer wat de gedeputeerde richting de maatschappij moet doen (beschermen wolf), maar schets ook de andere kant (begrip voor impact van een aanval)
- minimaliseert onduidelijkheid en conflict
- geeft vernieuwende inzichten

Verantwoordelijke

5.1.2.e / 5.1.2.e i.s.m. gemeente Westerveld

Uitnodigende partijen

Provincie Drenthe

Data

Zsm. Nader te bepalen (provincie) – gewerkt wordt op 1^e week oktober

Locatie

Nog nader te bepalen (provincie)

Boodschap

Nog nader te bepalen

Sprekers

- Burgemeester Gemeente Westerveld / verantwoordelijk wethouder Gemeente Westerveld
- Gedeputeerde Henk Jumelet
- 5.1.2.e, 5.1.2.e, 5.1.2.e (Schadeafhandeling BIJ12 hier op de agenda? Wolvenplan 2.0? Ecologisch standpunt?)
- 5.1.2.e 5.1.2.e wolvencommissie Gelderland en Wolvencommissie Brabant (Landelijk perspectief? Wolvenplan 2.0?)
- Verantwoordelijk ambtenaar Provincie Drenthe?
- Wolvenexpert / ecooloog?
- 5.1.2.e ?
- ....

Uitgangspunten / vorm

- Met kleinere aantallen < 30 kun je interactie aangaan en is er sprake van dialoog in plaats van zenden.
- Met grotere aantallen >30 is er online een betere sturing van het stellen van vragen (oa via de chat) wat helpt om het sentiment in goede banen te leiden.

- Wanneer gekozen wordt voor een fysieke bijeenkomst dan is er de voorkeur voor een locatie in het veld / in de wei / in de stal.
- Er zijn minder goede ervaringen in een zaal en de sprekers op het podium. Opstelling is daarbij cruciaal. Met name het niet kunnen screenen van de vragen vanuit de zaal (op voorhand) zet vaak op negatieve wijze de toon.
- Kies een goede werkvorm. Praatje / plaatje (PPT) geeft vaak weinig interactie. Mentimeter / vraag-antwoord / panel-discussie geeft meer dynamiek en kennisoverdracht. Timing presentaties beperken
- De rol van de gespreksleider is cruciaal. Goede voorbereiding, kennis van zaken, weten wie er in de zaal zitten, de nuanceverschillen kennen
- Wanneer gekozen wordt voor een bijeenkomst in een zaal, zorg dat er vooraf ruimte is om onder het genot van koffie/thee/koek bij te praten en achteraf voldoende ruimte is om met een borrel de sessie te evalueren. De voor- en de nazit zijn vaak effectiever en halen kou uit de lucht.
- Uitnodigen media vooraf bepalen / regisseren.

Programma

Nader te bepalen (provincie)

Mogelijke tijdsindeling (voorbeeld)

19.30	Start
19:35	Opening door de gemeente (aanleiding, toelichting op programma, spelregels)
19:45 – 20:00	Wolven in Drenthe / in de gemeente: wat betekent dat? (spreker bijv. ecooloog gemeente / zoogdiervereniging / WUR)
20:00 – 20:15	Wolfwerende maatregelen en 5 rasters in subsidieregeling (wolvencommissie) proactief handelen voorkomt verder leed voor dier en mens
20.15– 20.30	Preventiemaatregelen / subsidiemogelijkheden / (wolvencommissie)
20:30 – 20:45	Dialogoog en interactie / napraten
20:45 – 21:00	Uitloop
21:00	Einde

Planning

Beschikbaarheid van sprekers en locatie is een vereiste.

Verspreiding

- Via de website van de provincie/gemeente
- Via gemeentenuws in het huis-aan-huisblad
- Brief per huishouden (beschikbaarheid RVO adressen schapenhouders)
- ... verder aan te vullen

3. BIJLAGE PRAKTIJKSESSIES VOOR SCHAPEN-, GEITEN- EN VEEHOUDERS

Werktitel: stallentocht / bedrijfsbezoek / veldbezoek / praktijksessies

Aanleiding

Schapenhouders zijn in afwachting van een toekomstperspectief vanuit IPO-wolvenplan. In de tussentijd wil de wolvencommissie Drenthe in gesprek over het 'zicht op de toekomst' / schapenhouden in de toekomst in Drenthe. Daar staat de actualiteit op de agenda, maar inhoudelijk richt de wolvencommissie zich op schadepreventie en de dagelijkse praktijk van de schapenhouder. Wolvencommissie wil de beschikbare wolfwerende maatregelen en mogelijke alternatieven opnieuw onder de aandacht brengen, maar vooral focussen hoe de wolvencommissie de schapenhouder kan ondersteunen naar een andere / nieuwe vorm van houderij (besef hoe de toekomst eruit komt te zien, pilots, voorlichting, rouwverwerking, ...)

Insteek

De wolvencommissie Drenthe organiseert 4 kleinschalige bijeenkomsten in de regio met uiteenlopende onderwerpen voor de verschillende doelgroepen.

Doelgroep

- Schapen- en geitenhouders uit de provincies Drenthe/Friesland, met name uit de regio Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Fryslân
- Veehouders uit de provincies Drenthe/Friesland, met name uit in de regio Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Fryslân

Genodigden

- Welke belangenbehartigers nodigt de wolvencommissie uit?
- Hoe kleinschalig wil de wolvencommissie het houden? Maximaal aantal deelnemers?
- Selecteren / uitnodigen op thematiek en/of regio?
- Mogen er op de 4 bijeenkomsten zowel veehouders uit Drenthe en Friesland komen?

Doelstelling

De bijeenkomst...

- richt zich op specifieke informatieverstrekking over schadepreventie, de komst van de wolf en de gevolgen voor de bedrijfsvoering van veehouders
- geeft doelgerichte informatie over
  - de wolf in Drenthe/ in mijn gemeente: wat betekent dat?
  - proactief handelen voorkomt verder leed voor dier en mens
  - de preventieve maatregelen
  - de subsidieregeling vanuit de provincie
  - IPO-wolvenplan 2.0
- maakt het treffen (do's & don't) van wolfwerende maatregelen bespreekbaar
- minimaliseert onduidelijkheid en conflict
- bevat hoogwaardige / actuele / nieuwswaardige informatie (tegemoetkoming / toekomstperspectief / alternatieven)

Verantwoordelijke

5.1.2.e

(organisatie) /

5.1.2.e

Uitnodigende partijen

Wolvencommissie Drenthe

Data

Z.s.m. Nog nader te bepalen.

Een reeks van 4 bijeenkomsten – 2-3-wekelijks opvolgend. Focus op oktober – november. Opvolgend aan de 2 provinciale bijeenkomsten.

Timing

Richten ons op een sessie van zo'n 2 uur.

Locaties

Nader te bepalen. Voorzet locaties (waar is de kennis op locatie beschikbaar? Wie kent er mooie voorbeelden?)

1. Wapse (gemeente Westerveld)
2. Appelscha (gemeente Ooststellingwerf)
3. Havelte, Diever, Dwingeloo en Vledder
4. Dorp in Zuidoost-Fryslân. In overleg met de Provincie Friesland.

- Aansluitend op de thematiek (schaapskooi / beweidingsbedrijf / manege / ...)
- Waar kunnen we met hoeveel mensen terecht?
- Zijn er voorzieningen (toilet / techniek / catering / ...)

Onderwerpen

Opzet voor 4 praktijksessies, deze moet in overleg met de leden van de wolvencommissie worden aangescherpt / aangevuld.

1. Waar lopen de schaaпsherders in Drenthe tegenaan?

Schaapskooi / schaaпsherder(s) die al wolfwerende maatregelen heeft getroffen (VGSN)

- a. Ervaringen uitwisselen wolf / wolfwerende maatregelen
  - i. Wolfwerende rasters in de praktijk
  - ii. Regionale invloeden (zwerf/gevestigde wolf)
  - iii. Subsidieregeling
  - iv. De meest gemaakte fouten
  - v. Pilot kuddebeschermingshonden
  - vi. Andere pilots? Draadoprolsysteem? Loonwerkers-formule?
  - vii. Beschikbare ondersteuning (financieel / wolvenconsulent/noodsets)
  - viii. Wisselwerking TBO's <-> schaaпsherders
  - ix. Gevolgen voor het landschap (natuurbegrazing)
  - x. Aanspreekpunt geven
- b. Preventieve maatregelen versus haalbaarheid in bedrijfsvoering
- c. (Nieuwe) toekomstplannen voor de schaaпhouderij
- d. Ingebrachte standpunten / verloop IPO-wolvenplan 2.0
  - i. Factor arbeid
  - ii. Schadeafhandeling
    1. Team monitoring wolvenschade
  - iii. Tegemoetkoming schade
    1. Zweedse model
  - iv. Stavaza escalatieladder
  - v. 120 – 90 cm
  - vi. Andere diersoorten

2. Waar lopen de beweidingsbedrijven in Drenthe tegenaan?

(Getroffen) professionele schaaпhouder die al wolfwerende maatregelen heeft getroffen / werkt met autowinder

- e. Ervaringen uitwisselen wolf / wolfwerende maatregelen
  - i. Praktijksituaties
  - ii. Regionale invloeden (zwerf/gevestigde wolf)
  - iii. Wolfwerende rasters in het veld
  - iv. Subsidieregeling
  - v. De meest gemaakte fouten
  - vi. Beschikbare ondersteuning (financieel / wolvenconsulent / noodsets)
  - vii. Wisselwerking grondeigenaren (boeren) <-> beweidingsbedrijf
  - viii. Andere pilots? Draadoprolsysteem? Loonwerkers-formule?
  - ix. Aanspreekpunt geven
- f. Preventieve maatregelen versus haalbaarheid in bedrijfsvoering
- g. (Nieuwe) toekomstplannen voor de schaaпhouderij
- h. Ingebrachte standpunten / verloop IPO-wolvenplan 2.0
  - i. Factor arbeid
  - ii. Schadeafhandeling
    1. Team monitoring wolvenschade
  - iii. Tegemoetkoming schade
    1. Zweedse model
  - iv. Stavaza escalatieladder
  - v. 120 – 90 cm
  - vi. Andere diersoorten

3. Onrust onder 'andere veehouders' in Drenthe

Hippisch ondernemers / manegebedrijf / fokkers andere diersoorten (alpaca's) / melkveehouders

- a. Ervaringen uitwisselen wolf / wolfwerende maatregelen
  - i. Basisprincipes preventie
  - ii. Wolfwerende rasters bekijken
  - iii. Subsidieregeling
  - iv. De meest gemaakte fouten
  - v. Interactie wolf <-> paard / koe

- vi. Statistieken wolfschade 'andere diersoorten', toelichting geven op kwetsbaarheid veulen/ pony's /kalveren
  - vii. Beschikbare ondersteuning (nog niet financieel / wolvenconsulent/noodsets)
  - b. Ingebrachte standpunten / verloop IPO-wolvenplan 2.0
    - i. Andere diersoorten (nu maatregelen nemen, straks subsidie aanvragen)
    - ii. Stavaza escalatieladder
4. Waar lopen de hobbyhouders / kleinschalige schapen- en geitenhouders / stamboek fokkers in Drenthe tegenaan?
- i. Ervaringen uitwisselen wolf / wolfwerende maatregelen
    - i. Praktijksituaties
    - ii. Regionale invloeden (zwerf/gevestigde wolf)
    - iii. Wolfwerende rasters in het veld
    - iv. Subsidierегeling
    - v. De meest gemaakte fouten
    - vi. Beschikbare ondersteuning (financieel / wolvenconsulent / noodsets)
    - vii. Andere pilots? KBH? Draadoprolsysteem? Loonwerkers-formule?
    - viii. Aanspreekpunt geven
  - j. Preventieve maatregelen versus haalbaarheid in bedrijfsvoering
  - k. (Nieuwe) toekomstplannen voor de schapenhouderij
  - l. Ingebrachte standpunten / verloop IPO-wolvenplan 2.0
    - i. Schadeafhandeling
      - 1. Team monitoring wolvenschade
    - ii. Tegemoetkoming schade
      - 1. Ruimere tegemoetkoming restschade
      - 2. Zweedse model
    - iii. Factor arbeid
    - iv. Stavaza escalatieladder
    - v. 120 – 90 cm
    - vi. Andere diersoorten

Mogelijke sprekers (aanvullen vanuit de wolvencommissie)

- Ervaringsdeskundigen, idealiter uit de regio
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - ...
- 5.1.2.e wolvenconsulent
- 5.1.2.e 5.1.2.e
- Leden van de wolvencommissie
- Experts
  - 5.1.2.e van de firma Rappa
  - 5.1.2.e (Gallagher)
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e / 5.1.2.e
  - ...
- Wolvenexperts (op volgorde van wenselijkheid)
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
  - 5.1.2.e
- Schadetaxateur
- 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e
- 5.1.2.e 5.1.2.e wolvencommissie Gelderland en Wolvencommissie Brabant

Uitgangspunten / vorm

- Praktijklocaties in het veld / in de wei / in de stal.
- Kleinschalig. Met kleinere aantallen < 30 kun je interactie aangaan en is er sprake van dialoog in plaats van zenden. Hoeveel deelnemers maximaal is afhankelijk van locatie en programma. Maximaal aantal deelnemers?

- Er moet wat te zien zijn, er is dus een voorkeur voor overdag. Dat betekent in het weekend of einde dag (in oktober is het licht tot 18.30 uur)
- Op bezoek in de praktijk (stallen), maar ook ruimte voor een informeel (keukentafel) gesprek voorafgaand of na afloop.

Programma

Nader te bepalen

Planning

Beschikbaarheid van sprekers en locatie is een vereiste. Daarnaast is de volgorde belangrijk, eerste bijeenkomst 1, dan 2 en dan de 4 praktijksessies. CTN kan samen met de afdeling communicatie een backplanning maken.

Verspreiding

- Via de mailinglijst van de provincie?
- Via de website van de gemeente/provincie
- Via gemeentenieuws in het huis-aan-huisblad
- Via de nieuwsbrief van de wolvencommissie?
- Brief per huishouden (beschikbaarheid RVO adressen)
- Via de dierenartsen in deze regio
- Via de veevoeder-partijen
- Via LTO
- Via Platform voor de Kleinschalige Schapen- en Geitenhouders
- Via VGSN
- Via terreinbeherende organisaties
- ... verder aan te vullen

4. BIJLAGE CONTACTGEGEVENS

Wolvencommissie Drenthe

5.1.2.e [redacted] (organisatie)

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [@ 5.1.2.e \[redacted\].com](mailto:[redacted]@5.1.2.e.com)

5.1.2.e [redacted] (opdrachtgever wolvencommissie)

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]@gmail.com

Provincie Drenthe

5.1.2.e [redacted] (organisatie)

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]@drenthe.nl

5.1.2.e [redacted] (opdrachtgever provincie)

06 xxxx

5.1.2.e [redacted]@drenthe.nl

Provincie Fryslân

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]@fryslan.frl

5. BIJLAGE VRAGEN / AANDACHTSPUNTEN

- Wat is de schrijfwijze en/of afkorting? Gebiedscommissie Wolf en/of Wolvencommissie Drenthe en/of gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe?
- Is er een app-groep? Media-berichtgeving delen?
- Met wie kan ik het PvA delen? Met ^{5.1.2.e} ? Leden wolvencommissie Fryslân? ^{5.1.2.e} ? Wie kan input leveren?
- Wat is het verschil in Drenthe tussen de wolvenconsulent ^{5.1.2.e} en Ondersteunersteam Abeos?
- Sinds wanneer is de wolvenconsulent actief?
- Hoeveel contacten heeft hij inmiddels gehad?
- Wolvenconsulent / procedure is niet vindbaar op www.drenthe.nl
- Hoe benaderen veehouders de wolvenconsulent? Rechtstreeks? Via loket? Via provincie?
- Website is niet up to date – roedel mogelijk ook in onze provincie...
- Hoe gaan we om met de media? Wel of niet welkom? Actief uitnodigen voor de sessie of een persbericht met foto's versturen na afloop?
- Informeren de BIJ12-schadetaxateurs pro-actief over de mogelijkheid om de wolvenconsulent in te schakelen?
- Deelnemers moeten zich vooraf persoonlijk aanmelden en registreren. Waar? Hoeveel personen per aanmelding? Vrije inloop.
- Het is belangrijk om alle zes de bijeenkomsten in de juiste context te presenteren, zodat mensen weten waar ze zich voor moeten inschrijven.
- Er wordt verwezen naar Ronde Tafelgesprekken in het verleden. Wie organiseerde deze en staan deze nog op stapel over de wolf?
- Wie nodigt uit? Is er een wolvencommissie@drenthe.nl? Ik gebruik bij voorkeur niet mijn persoonlijke account.
- Is er een mailinglijst vanuit de wolvencommissie? Kunnen veehouders worden toegevoegd aan een mailinglijst om zo periodiek op de hoogte te worden gehouden?
- Er is in Gelderland kwalitatief videomateriaal beschikbaar over wolfwerende rasters, waarin wordt getoond hoe het eruit ziet, wat de uitgangspunten zijn en hoe het in de praktijk werkt. Factsheets. FAQ. Deelnemers krijgen veel visueel beeld. Wat heeft Drenthe beschikbaar?
- Er zijn gemeenten die vanuit ruimtelijke ordening een vergunningplicht stellen aan alles boven de meter. Voorafgaand moet dit intern gecheckt worden, anders kan hier ook voorlichting vanuit de gemeente over gegeven worden.

6. BIJLAGE TIJDLIJN

28 augustus 2022 – Jumelet zegt bijeenkomst toe

De provincie Drenthe gaat in gesprek met inwoners van de gemeente Westerveld over de aanvallen van wolven op vee. Volgens gedeputeerde ^{5.1.2.e} is de bijeenkomst momenteel in voorbereiding.

27 augustus 2022 – Brandbrief Gemeente Westerveld

Oproep om op korte termijn een bijeenkomst te organiseren voor de inwoners van Westerveld over de wolf en om tekst en uitleg te geven.

1 augustus 2022 - Roedel

Er zijn drie wolvenwelpen gezien in de regio Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Fryslân. Dit is de eerste keer dat er welpen zijn geboren in dit territorium sinds de wolf terug is in Nederland.

19 januari 2022 - Ondersteunersteam

Veehouders in de provincie Drenthe die voor het eerst met flexinetten rasters gaan werken om hun schapen beter tegen wolven te beschermen, kunnen vanaf nu hulp krijgen van een 'ondersteunersteam voor wolvenrasters'.

19 november 2021 – Demo autowinder ^{5.1.2.e}

11 november 2021 – digitale bijeenkomst LTO, VGSN en KSG

De LTO vakgroep schapenhouderij, het Platform Kleinschalige Schapen- en Geitenhouders en de Vereniging Gescheperde Schaapskudden Nederland (VGSN) organiseren op donderdag 11 november een digitale bijeenkomst voor alle houders van landbouwhuisdieren in het westelijk deel van Drenthe. Tijdens de bijeenkomst komt o.a. preventie van aanvallen van de wolf op vee aan de orde.

10 november 2021 – Heel Drenthe / wolvenconsulent

De provincie Drenthe gaat extra maatregelen nemen voor schapen- en geitenhouders om hun dieren te beschermen tegen aanvallen van de wolf. Zo wordt de subsidieregeling voor het nemen van preventieve maatregelen tegen aanvallen van de wolf beschikbaar gesteld voor alle schapen- en geitenhouders in Drenthe. Ook gaat de provincie Drenthe samen met de Gebiedscommissiepreventie wolvenschade Drenthe een wolvenconsulent werven.

1 januari 2021 – Subsidie beschikbaar

Schapen- en geitenhouders in het Hart van Drenthe kunnen vanaf 1 januari 2021 via provincie Drenthe subsidie aanvragen om hun dieren te beschermen tegen aanvallen van de wolf. Met deze financiering kunnen dierhouders meerdere vaste en mobiele afrasteringen aanschaffen.

17 september 2020 – Gevestigde wolf

De mannelijke wolf GW1261m is langer dan zes maanden in Drenthe aanwezig. Omdat de wolf nu zes maanden in de regio actief is geweest, betekent dat er volgens het Interprovinciaal Wolvenplan sprake is van een vestiging.

16 juni 2020 – Wolvencommissie opgericht

Gedeputeerde Staten hebben officieel een gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe ingesteld. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de schapensector, landbouw- en natuurorganisaties. Zij zetten zich onder meer in voor preventieve maatregelen om schapen te beschermen tegen een aanval van de wolf. Ook gaat de commissie voorlichting geven aan schapenhouders. ^{5.1.2.e} is aangesteld als onafhankelijk voorzitter.

7. BIJLAGE VOORLICHTING (oud)

Onderstaande stappen zijn veelal bekend bij de schapenhouders in Drenthe. De nadruk ligt deels op het uitleggen van preventieve maatregelen en meer op het schetsen van het toekomstperspectief.

Wat kunnen veehouders in Drenthe doen?

Een drietrapsraket:

1. Veehouders kunnen hun vee beschermen door preventieve maatregelen te treffen.
2. Voor de professionele schapenhouder is er de mogelijkheid om te gaan werken met de autowinder (andere pilots?)
3. De wolvenconsulent biedt advies op maat

1. Proactief handelen voorkomt leed

Dierhouders in Drenthe kunnen maatregelen treffen om hun dieren te beschermen.

Met de inzet van de juiste preventieve maatregelen kunnen veehouders roofdieren – of het nu gaat om een wolf, vos of een hond – op afstand houden en de dieren beschermen. Iedere locatie is natuurlijk verschillend en vraagt andere beschermingsmiddelen. Een waterdichte bescherming tegen aanvallen bestaat niet. Uit de ervaringen van Duitsland en de Veluwe blijkt dat een goede bescherming het aantal aanvallen op vee drastisch doet dalen in gebieden waar wolven al langer leven.

2. Ervaringen opdoen met de autowinder / KBH / andere pilots

De wolvencommissie stimuleert innovatie en wil meer praktijkervaring opdoen met de autowinder. Daarom kunnen professionele schapenhouders (100+ schapen) die 's winters de graslandpercelen bij agrariërs afgaan met grote groepen schapen meedoen aan een pilot.

3. Wolvenconsulent voor advies op maat

Voor veel veehouders is de drempel voor het nemen van wolfwerende maatregelen hoog. Toch is dit de beste manier om hun dieren te beschermen tegen de wolf. Daarom heeft de wolvencommissie Drenthe de wolvenconsulent ^{5.1.2e} aangesteld die veehouders op maat kan adviseren. Want hoe eerder en hoe meer veehouders maatregelen nemen om de wolf buiten te houden, hoe beter.

De wolvenconsulent adviseert dierhouders kosteloos over wolfwerende maatregelen, zowel op afstand (telefonisch, e-mail) als op locatie. Daarnaast biedt hij hulp bij het aanvragen van een subsidie. Denk aan vragen als: Aan welke eisen moet je afrastering voldoen? Welke materialen kan je gebruiken? Wat doe je met bosschages, toegangspoorten, sloten, greppels en hellingen? Welk onderhoud is nodig? Wat zijn de subsidiemogelijkheden? Hoe werkt het online aanvragen?

Voor schade is tegemoetkoming (achteraf)

De provincie vergoedt schade door de wolven aan vee. De hoogte van dit bedrag hangt af van de taxatiewaarde van de dier(en). Dit is echter achteraf, als het leed al geleden is.

Goed geïnformeerd

De wolvencommissie wil stakeholders in de provincie Drenthe voorzien van eenduidige, heldere berichtgeving over de wolvenpreventiemaatregelen.

Dat doet de commissie via:

- Website?
- Nieuwsbrieven?
- Demo-dagen?
- Online bijeenkomsten?
- Praktijksessies?
- Persoonlijke communicatie via de wolvenconsulent?